

Πρόλογος

Στις μέρες μας, εκδίδονται τόσα πολλά βιβλία που απαιτούν περισσότερους αναγνώστες και λιγότερους θεατές της τηλεόρασης.

Στον κατακλυσμό των βιβλίων και των γνώσεων της πληροφορικής, ζητάμε σελίδες που να εκφράζουν την καρδιά μας, την αγάπη, τη λεβεντιά, την αγάπη μας για την ελευθερία και τη χαμένη αξιοπρέπεια, ζητάμε μια ελληνική αίσθηση του κόσμου, ανθρώπινη, ανθρώπους που να μπορούν να ειπούν στον άλλο «καλημέρα». Με δύο λέξεις, ζητάμε να διαβάσουμε σελίδες έξω από την τεχνική που εκκρίνει τον μηδενισμό, βιβλία έξω από τον ευτελισμό του ανθρώπου.

Αναμφίβολα και σήμερα υπάρχουν τέτοια βιβλία δικά μας ή ξένων συγγραφέων. Βιβλία που ξεχωρίζουν για το ενδιαφέρον, για τον ταλαιπωρημένο άνθρωπο, απαλλαγμένα από την εξουσία μηχανοεπιστημονικών καθορισμών.

Ο ακαταπόνητος Βασίλης Βλαχάκος, με τις «Ποιητικές Σκιαγραφίες - οδός Λακώνων» έρχεται να μας θυμίσει ότι δεν υπάρχει ανώτερο κριτήριο για την αξία του ανθρώπου, από τα ίδια του τα έργα, από τους σκοπούς που βάζει στη ζωή του. Γιατί ο σκοπός, ο προορισμός είναι αυτός και όχι η ανάγκη, που κάνει τον άνθρωπο προσωπικότητα. Ανάγκες έχουν και τα ζώα, αλλά παραμένουν στο βιολογικό τους επίπεδο. Μόνο ο άνθρωπος έχει την ικανότητα, το χάρισμα να θέτει σκοπούς στη ζωή του, πάνω από την απλή βιολογική του ανάγκη. Έτσι δεν γίνεται όργανο μιας άλλης εξουσίας, αλλά παραμένει εσωτερικά, ηθικά ελεύθερος. Από την άποψη αυτή η ποιητική του αυτή συλλογή είναι μια ιδιότυπα χαρακτηριστική συλλογή. Γιατί είναι ιδιότυπη;

Διότι στο έργο αυτό λειτουργεί μια συνδυαστική ποιητική φαντασία με την ιστορικότητα, καθώς εδώ παρουσιάζονται πρόσωπα που έζησαν ή και ζουν ανάμεσά μας σήμερα στη Λακωνία, άνθρωποι δηλαδή που κάποιιοι έγραψαν το καλύτερο ποίημα με την υπέρτατη θυσία της ζωής τους για τα πάτρια χρώματα και την ελευθερία ή που η αξιοπρέπειά τους είναι δεμένη με το έργο και τη στάση ζωής μπροστά στο δύσκολο δρόμο της αρετής.

Βέβαια δεν αναφέρονται όλοι, πολλοί μάλιστα αξιότεροι από πολλούς προβαλλόμενους. Γιατί, βλέπετε υπάρχουν και γενναιότητες επίμονες και άγνωστες, που αμύνθηκαν ή και αμύνονται στην έφοδο, τη μοιραία έφοδο, των αναγκών και των αθλιότητων. Άνθρωποι ευγενικοί και σιωπηλοί, που κανένα βλέμμα δεν είδε ούτε βλέπει, τους μυστικούς θριάμβους τους, άνθρωποι που καμιά φήμη δεν τους ανταμείβει, κανένας επίσημος δεν τους χαιρετάει. Ήρωες αφανείς, αλλά συχνά πιο μεγάλοι από τους δοξασμένους.

Όσο καλή εποπτεία του χώρου μπορεί να έχει ένας άνθρωπος, και εν προκειμένω ο Βασίλης Βλαχάκος, είναι φυσικό να διαφεύγουν πολλοί. Γνωρίζει ιστορικά πρόσωπα από πληροφορίες που είχε ο ίδιος στη διάθεσή του, από προσωπικές του γνωριμίες. Αλλά γνωρίζει επίσης, ότι ιστορικά ή άλλα πρόσωπα είναι δύσκολο ή και αδύνατο να υπαχθούν ως θέμα ποιοτικό, να τα κυριαρχήσει ο στίχος. Κανένα χρώμα, κανένας στίχος δεν μπορεί να αποδώσει τη βαθύτερη ανθρώπινη ουσία τους.

Για τούτο, και αρκέστηκε σε μια ποιητική περιγραφή, σε μια σκιαγράφιση των προσώπων. Ιδιοποιήθηκε τις πληροφορίες που του ήταν προσιτές και τις ανάπλασε ως μορφές. Εμφύσησε στις μορφές, ιστορικές ή κοινωνικές, μιαν εμ-

ψύχωση, τις αναγέννησε με το δικό του τρόπο που έχει να «βλέπει», να συλλαμβάνει στο οπτικό του πεδίο, πρόσωπα και πράγματα.

Για τούτο, και ορθώς ονομάζει το έργο του αυτό «Ποιητικές Σκιαγραφίες-οδός Λακώνων».

Κάποτε ρώτησαν τον Κωστή Παλαμά ποιο ήταν το κίνητρο που έγραψε, τι εννοούσε σε ένα συγκεκριμένο ποίημα. Ερώτημα σύνηθες που κάνουμε στον ποιητή ή το ζωγράφο. Εμένα ρωτάτε; τους είπε. Αδυνατούσε να απαντήσει. Δεν είναι εύκολη η ποίηση. Για να επικαλεστώ τον λόγο του Γιώργου Θέμελη, η ποίηση είναι μυστήριο και δεν πρέπει να καυχιόμαστε βέβηλα, ότι μπορούμε να την αγγίξουμε.

Πάντως, ένα είναι βέβαιο, ότι στη σύγχρονη κοινωνία μας ξεμάθαμε τι σημαίνει να είναι κανείς πρόσωπο, ύπαρξη δηλαδή μοναδική, ηθικά υπεύθυνη, με πνευματική εσωτερική ζωή.

Από κάποια άποψη, θα μπορούσε κάποιος να διαβλέψει εδώ μian αποστολή του ιστορικού ή και του ποιητή: να ανακαλέσει δηλαδή με το έργο του πρόσωπα και πράγματα από το παρελθόν, από τη λήθη, στο ζωντανό, στο νεοελληνικό παρόν.

Και αυτό το επιχειρεί με στίχους που έχουν χάρη και τον ενθουσιασμό της ψυχής. Και κάτι άλλο ακόμη που χαρακτηρίζει το έργο αυτό. Δεν έχουμε εδώ ένα μεγαλόσχημο έργο, ένα έργο δηλαδή που είναι μια ολοκληρωμένη σύνθεση από διάφορα επεισόδια, δεν έχουμε την εντύπωση, που πηγάζει από μια ολική σύνθεση, από μια κεντρική ιδέα που ξεδιπλώνεται στα διάφορα μέρη του έργου. Έχουμε κάτι άλλο: αντί για ένα όλο, μια ενιαία σύνθεση, με όλα τα ανεβοκατεβάσματα που μπορεί να εγκλείει, έχουμε μian ακολουθία, μια διαδοχή προσώπων, το ένα μετά το άλλο. Η αίσθηση του ωραίου δεν προέρχεται από την πλοκή γεγονότων και ιδεών, αλλά από τη συγχορδία στιγμών, κίνησης. Συγκινεί και αρέσει ένας ρυθμός συνέχειας διαφορετικών προσώπων, διαφορετικών δρόμων και αγωνισμάτων.

Εδώ οι μορφές και τα πράγματα δεν είναι σύμβολα, αισθητοποίηση ιδεών. Είναι πραγματικότητες, ψυχές που μέσα του έχουν υπόσταση, εσωτερική κίνηση και προβάλλονται με την αισιοδοξία του δημιουργού, κάποτε και με ρητορική διάθεση.

Έχουμε λοιπόν, για να το ειπούμε και διαφορετικά, ένα αράδιασμα μικροζωγραφιών, μια σειρά από πρόσωπα που ζωντανεύουν μπροστά στα μάτια μας, με τον ρυθμό, με τον ήχο των λέξεων, όλα σε ένα ελαφρό κυμάτισμα διαφορετικότητας αξιών και προοπτικών και εκτιμήσεων.

Ο στίχος του Βλαχάκου έχει γονιμοποιηθεί από τον ψυχισμό του λαού μας. Στίχος και ρυθμός είναι απλός, κατανοητός ζυμωμένος με τη γλώσσα.

Από ένα λυρικό ένστικτο εδώ, δεν γεννιέται ένας κόσμος μαγικός, ιδεατών συμβόλων κ.λπ., όπως συμβαίνει στην καθαρά λυρική ποίηση. Αναδύεται όμως, με ένα τόνο φυσικής φωνής, ένα μήνυμα καλοσύνης, αισιοδοξίας, ηθικής υγείας.

Ο Βασίλης Βλαχάκος, μας έχει δώσει ενωρίτερα και άλλες έξι ποιητικές συλλογές, μεταξύ των οποίων η «Ωδή στην Ουράνια Γη» (ποίηματα για τη Λακωνία), «η Δημοκρατία στον οίκο ενοχής» (πολιτική σάτιρα).

Οι «Ποιητικές Σκιαγραφίες» είναι κάτι το διαφορετικό. Είναι ένα είδος της λογοτεχνίας που πλησιάζει προς τη ζωγραφική. Μας είναι γνωστά τα πορτραίτα στη ζωγραφική. Εδώ δεν έχουμε σύνθεση χρωμάτων. Έχουμε σύνθεση λεκτικών κανόνων.

Από την άποψη αυτή, οι «Ποιητικές Σκιαγραφίες» δεν είναι, δεν μπορεί να είναι παρά πρόσωπα, χαρακτήρες, που διαμορφώθηκαν, αναδείχτηκαν ως πρόσωπα, ανάλογα με τους σκοπούς, τις ιδέες που είχαν για το νόημα της ζωής. Εδώ ο σκοπός, οι ιδέες έχουν χαλκευθεί με τους αγώνες του προσώπου που σκιαγραφείται. Έτσι, σε μια σκιαγραφία, όπως και σε ένα ζωγραφικό πορτραίτο, δεν έχουμε μια στιγμιαία έμπνευση. Εδώ έχουμε τη συστηματική παρατήρηση, την ψυχολογική, ηθική ανάλυση και περιγραφή, συνδυασμένη όμως με την ευαισθησία του ποιητή, του λογοτέχνη. Παριστάνει τη μορφή, όχι ως απλή απομίμηση των χαρακτηριστικών, αλλά όπως ο καλλιτέχνης τα βλέπει, μέσα από τη δική του – πνευματική ελευθερία και οπτική.

Αυτονόητο είναι ότι το πορτραίτο, όπως και στη «σκιαγραφία», δίνεται το κύριο, το ουσιαστικό του προσώπου ή, συχνά, μια χαρακτηριστική λεπτομέρεια. Αποφεύγονται τα δευτερεύοντα γνωρίσματα του προσώπου, πολλά διακοσμητικά ή περιττά γνωρίσματα. Έχουμε δηλαδή ως ένα κάποιο βαθμό, μια «αφαίρεση», επικρατεί η λιτότητα των εκφραστικών μέσων.

Συνοψίζοντας, ο Βασίλης Βλαχάκος συμπαρατάσσει, απλά και με έκδηλο συναισθηματισμό, μορφές της Λακωνίας σαν σε ιερή, θα έλεγα, πομπή, προβάλλοντας τις πατροπαράδοτες αρετές μας, κερδίζοντας έτσι την ανάμνηση ιστορικών κυρίως προσώπων. Ακούμε εδώ τη δική μας φωνή. Και το κάνει αυτό με αμεσότητα, με λιτότητα εκφραστική, με ένα λόγο διαυγή, ειλικρινή, ανόθευτο όχι συγκεχυμένο από ξενόφερτες συμπεριφορές, όπως άλλωστε ήταν και η ζωή πολλών από τους παρουσιαζόμενους Λάκωνες.

Φυσικά, σε μια τέτοια συλλογή, δεν αποζητάμε τη σφριγηλή ευρηματική φαντασία. Υπάρχει όμως μια παλμώδης κίνηση του λόγου και ένας αγωνιστικός, κάποτε δριμύς, όχι γλυκερός περιγραφόμενος βίος. Βίος λακωνικός.

Ας θυμίσω εδώ ότι ένα αληθινό βιβλίο που βγαίνει, προκαλεί και παλεύει, διεκδικώντας διάρκεια. Τούτο, βέβαια, θα το κρίνει μόνο ο χρόνος.

Αυτός που χαράσσει αυτές τις γραμμές δεν ξεχνάει και τη συμβουλή του παλαιού σοφού: Ο καλός κριτής εκφέρει κρίσεις για όσα γράφονται και όχι για όσα παραλείπονται. Αξιοπρόσεκτο, λοιπόν, το εγχείρημα τούτο του Βασίλη Βλαχάκου, τον οποίο και συγχαίρω μετά των πολλών αναγνωστών του.

Δημήτρης Γ. Κατσαφάνας

**ΤΩ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΩ ΚΑΙ ΘΕΟΠΡΟΒΛΗΤΩ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ
ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΚΑΙ ΘΕΟΦΡΟΥΡΗΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ
κ.κ. ΕΥΣΤΑΘΙΩ**

Ἐπί πολυετοῦς ἐν Θεῷ Ποιμαντορίας
πιστός εἰς τό χρέος καί καθήκον
ἐπιπόνου πορεύεται πορείας
εἰς τοῦ Ὑψίστου λειτουργῶν τόν Οἶκον.
Ἔστί ἐν τῷ λόγῳ χρυσορρήμων
νέκταρ ἀπό τήν γλώτταν πλήθος ρέει
ρήτωρ ἀπό τοῦ θρόνου του εἰδήμων
διδασχά ἀπλόχερα απορρέει.
Θεῖαν Πρόνοιαν προσφέρει τοῖς ἀνθρώποις
πάσχων μετ' αὐτῶν εἰς τά δεινά τους
δίδων τήν βοήθειαν χιλίοις τρόποις
πλείστην δύναμιν εἰς ἀδυνάτους.
Μέγα ἄσυλον ζεστόν ὡς ἡ καρδιά
ἐκλεισε διά πᾶντα τόν Καιάδα
σκέπη ἡ παλάμη του φαρδεῖα
εὐλογία Θεοῦ ἐστί ἡ «Εὐσταθιάδα».
Ἔργον μέγιστον ἡ προσφορά του
ἀνεκτίμητος ἐστί ὁ θησαυρός του
πρότυπον ἡ συμπεριφορά του
μέγας ὁ ἀγών ὡς ὁ σταυρός του.
Λαμπρός τῆς Εκκλησίας ἐστί τροῦλος
ἔχει τόν κόσμον μέ ἀγάπη ἀγκαλιάσει
ἀκάματος τοῦ Θεοῦ πᾶντα δοῦλος
παράδειγμα πρός μίμησιν τοῖς πᾶσι.
Χαίρει ἔχουσα ἡ Λακεδαίμων
Ἄξιον Ἐπίσκοπον ὡς Ποιμενάρχην
Σπάρτη χαίρουσα ἔστι εὐδαίμων
ἔχουσα τόν πρῶτον τῶν πρώτων Ἱεράρχην.

Περιεχόμενα

Σελ.

Ευστάθιος (Μητροπολίτης Μονεμβασίας & Σπάρτης)...	15
Χρυσόστομος Γ΄ (Μητροπολίτης Μάνης).....	16
Χρυσόστομος Β΄ (Επίσκοπος Μάνης).....	17
Θεοδώρητος (Επίσκοπος Βρεσθένης).....	18
Ανθιμος Σκαλιστήρης (Επίσκοπος Έλους).....	19
Χρυσάνθος Παγώνης (Επίσκοπος Μονεμβασίας).....	20
Ανανίας Λαμπάρδης (Επίσκοπος Λακεδαιμονίας).....	21
Κάτσαρης (ιερέας).....	22
Ρούσος(ιερέας).....	23
Καλομοίρης(ιερέας).....	24
Ένωση Π. Δ. Λακωνίας.....	26
Πετρούνις Ελευθέριος.....	27
Βλαχάκος Παναγιώτης.....	28
Κουτσογιαννόπουλος Γεώργιος.....	29
Μπουτσικάρης Ντένις.....	30
Μηνακάκης Δημήτριος.....	31
Αλεξίου Δημήτριος.....	32
Ταϊφάκος Ιωάννης	33
Γούδης Χρήστος.....	34
Στη μνήμη των Θυμάτων.....	35
Βαλιώτης Ευστάθιος.....	36
Κάσσης Κυριάκος.....	38
Αλεξάκης Ελευθέριος.....	39
Τσοπέη Κορίνα	40
Γλεντζές Ηλίας.....	41
Ματάλας Δημοσθένης	42
Πιεράκου Σούλα.....	43
Στη θυσία των «118».....	44
Λιαντίνης Δημήτρης.....	46
Σαραντίτη Ελένη.....	48
Πετσετίδης Δημήτρης.....	49
Κόκκορης Θεόδωρος	50
Καλλιφατίδης Θεόδωρος	51
Μενεγάκης Ματθαίος	52
Καργάκος Σαράντος	53
Παπαδόγιαννης Σπύρος	54
Εξαρχάκος Θεόδωρος.....	55
Αντωνάκος Σαράντος	56
Πολυχρονάκου Πολυτίμη	57
Μανιατάκος Γιάννης	58
Παπούλιας Γεώργιος	59
Καλοειδής Δημήτριος.....	60

Αϊβαλής Τάκης	61
Νίκας Παναγιώτης	62
Χιώτης Ανδρέας	63
Μυλωνάκος Σταύρος	64
Γεωργιάδης Νίκος	65
Τζωρτζάκης Τζωρτζής	66
Πατρικαρέας Θεόδωρος	67
Αγγάνης Αριστοτέλης	68
Γιαννακόπουλος Παύλος	69
Ανδριώτης Φάνης	70
Κατσαφάνας Δημήτριος	71
Βλαχάκος Δημήτριος	74
Ζαραφονίτης Νίκος	76
Τζανετάκης Τζανής	77
Κονιδιτσιώτης Βασίλειος	78
Ανωμήτρης Βασίλειος	79
Κουτσιλιέρης Ανάργυρος	80
Σαβάλας Τέλης	82
Περιγιάλης Νότης	83
Βαγιακάκος Δικαίος	84
Βλαχάκος Β. & Γ.	85
Αντωνάκος Γεώργιος	86
Σαϊνόπουλος Γεώργιος	87
Μαγγαλούσης Γεώργιος	88
Δαμιανάκου Βούλα	90
Ρωμαίος Κώστας	91
Σταυράκος Λυκούργος	92
Θεοφιλόπουλος Δημήτριος	93
Βρεττάκος Νικηφόρος	94
Διπλαράκου Αλίκη	96
Γωργοπαπαδάκος Αναστάσιος	97
Ρίτσος Γιάννης	98
Νιάρχος Σταύρος	100
Ξανθάκης Ιωάννης	101
Αλέπης Κούλης	102
Τσιμικάλη Πιπίνα	103
Μαυρομιχάλης Στυλιανός	104
Δασκαλάκης Απόστολος	105
Θεοδωρακόπουλος Ιωάννης	106
Δαβάκης Κωνσταντίνος	108
Σταματάκος Ιωάννης	109
Σγουρίτσας Χρήστος	110
Φτέρης Γεώργιος	111
Παπαηλίου Κωνσταντίνος	112
Τριβουλίδης Παναγιώτης	113
Δεμέστιχας Ιωάννης	114

Πουλίτσας Παναγιώτης	115
Γιαννακάκος Γεώργιος	116
Τσιμπιδάρος Βασίλης	117
Αραπάκης Πέτρος	118
Οθωναίος Αλέξανδρος	119
Γκορτσολόγος Ηλίας	120
Παρορίτης Κώστας	121
Αναγνωστάκος Μιχαήλ	122
Βασιλάκος Χαρίλαος	123
Δημητράκος Δημήτριος	124
Βλαχάκης Αντώνιος	125
Πασαγιάννης Σπήλιος	126
Τσοτάκος Νικόλαος	128
Καψάλης Γεράσιμος	129
Πατσουράκος Ιωάννης	130
Μαλιτσινιώτη Αδελφοί	131
Καλαποθάκης Δημήτριος	132
Πιερράκος Περικλής	133
Σταθόπουλος Αναστάσιος.....	134
Τσοχώνης Γεώργιος	135
Δούκας Παναγιώτης	136
Γρηγορίου Ιω. & Αικ.	137
Ματάλας Αθανάσιος	138
Τζιβανόπουλος Δημήτριος	140
Σάσσαρης Νικόλαος	141
Π΄μιχαλόπουλος Νικόλαος	142
Πετροπουλάκης Δημήτριος	143
Μανιάτες	144
Μπέηδες	146
Μανιάτισσες	148
Στάρκου Ανδρονίκη	149
Σπηριούναινα	150
Ροζάκη-Γιατράκου Ιωάννα	151
Ζαχαριά Κωνσταντίνα	152
Σάββαινα	153
Βραχάλης Γιάννης	154
Κορφιωτάκης Νικόλαος	156
Γιατράκος Παναγιώτης	157
Ζωγράφος Παναγιώτης	158
Κρεββατάς Παναγιώτης	159
Πηλάλας Νικόλαος	160
Κάτσανος Ηλίας	161
Διαμαντίδης Κλήμης	162
Κοπανίτσας Αναγνώστης	163
Ζαχαριάς	164
Καριτσιώτης Δημήτριος	166

Πελοποννήσιος Πέτρος	167
Γερακάρης Λυμπεράκης	168
Μαλατέστα	169
Λιχίνας (Λικίνιος)	170
Κλαδάς	171
Βουτσαράς	172
Παλαιολόγος Κων/νος	173
Πλήθων	176
Νικοκλής ο Άκριος	180
Άγις & Κλεομένης	181
Κυνίσκα	182
Λύσανδρος	183
Αγησίλαος Β΄	184
Θηρυκίων	185
Δηνέκης	186
Βρασίδας	187
Παυσανίας	188
Λεωνίδας	190
Γοργώ	192
Χείλων	193
Αλκμάν	194
Τυρταίος	196
Αστράβακος	197
Λυκούργος	198
Δωριείς	200
Υάκινθος	202
Καρυάτιδες	204
Μενέλαος	206
Διόσκουροι	208
Ωραία Ελένη	209
Χάριτες	212
Αυτοβιογραφία.....	213
Εργογραφία-Δραστηριότητες.....	216
Ευρετήριο.....	219